

ANALIZA NIEMIECKICH I POLSKICH EKWIWALENTÓW NAZW WŁADZY SĄDOWNICZEJ

Dr Artur Dariusz Kubacki
IFG Sosnowiec

Autor jest doktorem nauk humanistycznych, adiunktem w Instytucie Filologii Germańskiej Uniwersytetu Śląskiego oraz tłumaczem przysięgłym języka niemieckiego. Prowadzi zajęcia praktyczne i seminaria dla studentów translatoryki z zakresu tłumaczeń tekstów prawnych i prawniczych oraz ekonomicznych i użytkowych. W 1997 roku założył Biuro Rachunkowe i Tłumaczeń „KUBART” w Chrzanowie, którym kieruje do dziś. Jest członkiem ekspertem PT TEPIS oraz członkiem STP. W 2005 r. został powołany do składu Komisji Odpowiedzialności Zawodowej Tłumaczy Przysięgłych w Ministerstwie Sprawiedliwości. W 2007 r. został także powołany przez Ministra Sprawiedliwości na konsultanta Państwowej Komisji Egzaminacyjnej do udziału w przeprowadzaniu egzaminu na tłumacza przysięgłego.

1. Wprowadzenie

W moim artykule chciałbym przedstawić i omówić problemy, jakie napotykam podczas tłumaczenia polskich i niemieckich nazw władz sądowniczych. W świetle § 34 nowego *Kodeksu tłumacza przysięgłego* opracowanego przez PT TEPIS w 2005 r. z udziałem przedstawicieli Ministerstwa Sprawiedliwości tłumacz przysięgły zobligowany jest do podawania nazw własnych, takich jak imiona, nazwiska, **nazwy instytucji** (wyłuszczenie ADK), miejscowości i obiektów fizjograficznych w oryginalnym brzmieniu jeden raz przy pierwszym ich przytoczeniu w pisowni lub alfabecie języka źródłowego. W § 33 *Kodeksu tłumacza sądowego* z 1991 r. Kierzkowskiej mamy bardzo dokładną eksplikację zakresu pojęciowego nazwy instytucji. W jej rozumieniu nazwa instytucji oznacza „nazwę własną instytucji rządowej, społecznej, handlowej, przemysłowej, gospodarczej, religijnej, naukowej, kulturalnej i każdej innej jednostki organizacyjnej, która posiada swoją nazwę własną”. Jedną z takich instytucji jest niewątpliwie sąd. Niestety, nie posiadamy żadnych wskazówek czy też propozycji ministerialnych – w przeciwieństwie do języka angielskiego – dotyczących niemieckich ekwiwalentów dla nazw władzy sądowniczej w Polsce. Źródłem informacji terminologicznej w odniesieniu do języka angielskiego dla nazewnictwa wymiaru sprawiedliwości w Polsce jest książka *Administration of Justice in Poland* autorstwa Jankowskiego i Siemaszko (1999), a także przewodnik po wymiarze sprawiedliwości dostępny na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości.

O ile w Niemczech istnieją w tym zakresie zalecenia ogórne w postaci listy urzędowych ekwiwalentów nazw dla sądów niemieckich (por. *Amtliche Bezeichnungen deutscher Gerichte*) dla 10 języków (w tym ekwiwalenty polskie), o tyle w Polsce tłumacz – w odniesieniu do języka niemieckiego - może liczyć jedynie na niejednolite propozycje zawarte

m.in. w dostępnych na rynku słownikach specjalistycznych, np. autorstwa Banaszka (2005), Kilian (1996), Köblera (2001), Krzysztoforskiej-Weisswasser (1998), Pieńkosa (2002), lub w leksykonach terminologicznych opracowanych m.in. przez takie wydawnictwa i organizacje, jak IUSTITIA (1995), PONS (2004) czy PAN (1987).

Członkostwo Polski w UE spowodowało, że unijne służby tłumaczeniowe zobowiązane są do przekładu na język polski wszystkich wspólnotowych aktów prawnych, dzięki czemu wielojęzyczne leksykony terminologiczne wzbogacają się o polskie ekwiwalenty. To z kolei może wpływać na przeniesienie ich przez tłumaczy przysięgłych do sporządzanych przez nich tłumaczeń poświadczonych z języka niemieckiego na język polski i odwrotnie. W związku z tym - jako źródło terminologiczne w odniesieniu do nazw wymiaru sprawiedliwości – możemy z powodzeniem wykorzystać także propozycje terminologiczne tłumaczy unijnych.

W celu przeprowadzenia analizy językowej polskich i niemieckich odpowiedników dla nazw instytucji wymiaru sprawiedliwości oraz próby stworzenia terminologii autorytatywnej w tym zakresie niezbędne jest przedstawienie jego struktury i najważniejszych funkcji w Polsce i krajach niemieckojęzycznych. Na konieczność przeprowadzania takich analiz wskazuje Pieńkos, który w swojej książce pt. *Podstawy juryslingwistyki* (1999: 131) zaleca tłumaczom tekstów prawnych respektowanie kodeksu deontologicznego, zawierającego m. in. zasadę doskonałego przyswojenia przez tłumacza ogólnych zasad prawa, poznania systemu prawnego języka ojczystego i języka obcego, opanowanie języka prawa i jego subtelności.

2. Struktura sądownictwa w Polsce

Struktura władzy sądowniczej w Polsce nie jest jednolita (por. Garlicki 2004: 353). Wynika to zarówno z podstawowego aktu prawnego, czyli Konstytucji RP, jak i przepisów niższego szczebla, tj. ustaw¹. Wymiar sprawiedliwości sprawują sądy i trybunały, o czym ogólnie informuje nas art. 10 ust. 2 Konstytucji RP, a następnie bardziej obszernie jej rozdział VIII. Zasadniczy podział sądownictwa polskiego wynika bezpośrednio z art. 175 polskiej Konstytucji. Zgodnie z nim organami wymiaru sprawiedliwości są Sąd Najwyższy (SN), sądy

¹ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483), Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz. 1070 ze zm.), Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. – Prawo o ustroju sądów wojskowych (Dz. U. Nr 117, poz. 753 ze zm.), Ustawa z dnia 25 lipca 2002 r. – Prawo o ustroju sądów administracyjnych (Dz. U. Nr 153, poz. 1269 ze zm.), Ustawa z dnia 11 maja 1995 r. o Naczelnym Sądzie Administracyjnym (Dz. U. Nr 74, poz. 368 ze zm.), Ustawa z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. Nr 240, poz. 2052).

powszechnie, administracyjne oraz wojskowe. W strukturze sądownictwa mieszczą się ponadto Trybunał Konstytucyjny (TK) oraz Trybunał Stanu (TS).

W strukturze organizacyjnej sądów powszechnych rozróżnia się sądy rejonowe, okręgowe (do 2001 r. sądy wojewódzkie) oraz apelacyjne. Sądy wojskowe dzielą się na **wojskowe sądy garnizonowe** (I instancja) oraz **wojskowe sądy okręgowe** (I instancja, wówczas odwołania rozpatruje Izba Wojskowa SN, lub II instancja dla rozpatrywania odwołań od orzeczeń wojskowych sądów garnizonowych). Do 31.12.2003 r. sądownictwo administracyjne składało się jedynie z **Naczelnego Sądu Administracyjnego** (NSA) oraz jego ośrodków zamiejscowych i dlatego rewizję nadzwyczajną od wyroków tego sądu rozpatrywał SN. Od 1.1.2004 r. sądownictwo administracyjne jest strukturą niezależną od Sądu Najwyższego, dwuinstancyjną. NSA (II instancja) rozpatruje kasacje od wyroków **wojewódzkich sądów administracyjnych** (I instancja). **Sąd Najwyższy** sprawuje jedynie nadzór nad działalnością sądów powszechnych i wojskowych, podejmuje uchwały związane z rozstrzygnięciem zagadnień prawnych oraz wyjaśnia niejasne przepisy stosowane w orzecznictwie sądów. W jego skład wchodzi następujące Izby: Cywilna, Karna, Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych oraz Wojskowa.

Poza sądami działają **Trybunał Konstytucyjny** oraz **Trybunał Stanu**. Pierwszy z nich został powołany m. in. do badania i orzekania o zgodności ustaw i umów międzynarodowych z Konstytucją RP oraz zasadności skargi konstytucyjnej. Drugi natomiast jest organem orzekającym o odpowiedzialności osób na kierowniczych stanowiskach w państwie (np. prezydent, ministrowie, posłowie, senatorowie) za naruszenie Konstytucji i ustaw (tzw. odpowiedzialność konstytucyjna).

Dla potrzeb naszej analizy należy nieco szerzej omówić strukturę wspomnianych powyżej **sądów powszechnych**. Sądem wyłącznie pierwszej instancji jest **sąd rejonowy** (SR), utworzony dla części gminy, całej gminy lub większej liczby gmin. Prowadzone są w nim takie wydziały, jak cywilny, karny, rodzinny i nieletnich (sądy rodzinne), pracy (sądy pracy), ksiąg wieczystych, ubezpieczeń społecznych, gospodarczy (sądy gospodarcze w tym Krajowy Rejestr Sądowy i sądy upadłościowe) oraz grodzki². Sądy grodzkie - jako wydziały SR - rozpatrują sprawy o wykroczenia w pierwszej instancji, wykroczenia skarbowe i drobne przestępstwa skarbowe (z wyjątkiem spraw podlegających rozpoznaniu w postępowaniu zwyczajnym), przestępstwa ścigane z oskarżenia prywatnego (z wyjątkiem spraw podlegających rozpoznaniu z udziałem ławników), przestępstwa cywilne i pozostałe

² Wydział ubezpieczeń społecznych oraz wydział gospodarczy tworzy się w sądzie rejonowym mającym siedzibę w mieście będącym siedzibą sądu okręgowego lub w mieście na prawach powiatu.

rozpoznawane w postępowaniu uproszczonym oraz dotyczące depozytów sądowych i przepadku rzeczy.

Sądem pierwszej instancji dla pewnej kategorii spraw oraz drugiej instancji rozpoznającym odwołania od orzeczeń sądów rejonowych jest **sąd okręgowy (SO)**, utworzony dla jednego lub kilku powiatów. Dzieli się on na następujące wydziały: cywilny, karny, penitencjarny i nadzoru nad wykonywaniem orzeczeń karnych, pracy, ubezpieczeń społecznych i gospodarczy. W warszawskim Sądzie Okręgowym działają dodatkowo: wydział do spraw z zakresu ochrony konkurencji, regulacji energetyki, telekomunikacji i transportu kolejowego (wcześniej zwany sądem antymonopolowym, obecnie pod nazwą sąd ochrony konkurencji i konsumentów), wydział rejestrowy (np. partii politycznych) oraz wydział organizacyjny do spraw z zakresu ochrony wspólnotowych znaków towarowych i wspólnotowych wzorów przemysłowych (sąd wspólnotowych znaków towarowych i wzorów przemysłowych).

Sądem drugiej instancji, rozpoznającym apelacje od orzeczeń sądów okręgowych, jest **sąd apelacyjny (SA)** z następującymi wydziałami: cywilnym (sprawy cywilne, rodzinne, gospodarcze, wynalazcze, protesty wyborcze), karnym, pracy i ubezpieczeń społecznych oraz wizytacyjnym. W Sądzie Apelacyjnym w Warszawie mieści się dodatkowo Wydział Lustracyjny. Sądy apelacyjne tworzy się dla jednego lub kilku województw.

Od orzeczeń sądów rejonowych przysługuje apelacja i zażalenie do sądu okręgowego. Z kolei od niektórych orzeczeń sądu okręgowego, wydanych jako sąd drugiej instancji, przysługuje skarga kasacyjna do **Sądu Najwyższego (SN)**, co zależy od wartości przedmiotu i/lub kategorii sprawy.

Od orzeczeń sądów okręgowych, wydanych w pierwszej instancji, przysługuje apelacja i zażalenie do sądu apelacyjnego. W związku tym, że są to sprawy poważniejsze, w praktyce od większości orzeczeń sądów apelacyjnych przysługuje skarga kasacyjna do Sądu Najwyższego.

Rozporządzenia dotyczące tworzenia i znoszenia sądów oraz ich siedzib i obszaru właściwości wydaje minister sprawiedliwości po zasięgnięciu opinii **Krajowej Rady Sądownictwa (Landesjustizrat)**, liczącej 25 członków i stojącej na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów. Na czele poszczególnych sądów stoją prezesi, których zastępują wiceprezesi. Kolegialnymi organami sądów są **zgromadzenie ogólne sędziów (Generalversammlung der Richter)** oraz **kolegium sądu (Gerichtskollegium)**. Organami samorządu sędziowskiego są **zgromadzenie ogólne sędziów okręgu** (w jego skład wchodzi

sędziowie SO oraz delegaci spośród sędziów SR) oraz **zgromadzenie ogólne sędziów sądu apelacyjnego**.

3. Struktura sądownictwa w Niemczech

Wymiar sprawiedliwości w RFN – ogólnie rzecz ujmując - składa się z pięciu gałęzi: sądownictwa powszechnego, pracy, administracyjnego, socjalnego i finansowego. W krajach związkowych zasadniczo istnieją dwie instancje sądów dla poszczególnych dziedzin sądownictwa, dla których federacja tworzy odrębne najwyższe sądy federalne (por. Banaszak 2005: 99). Sądy powszechne (**ordentliche Gerichtsbarkeit/ordentliche Gerichte**) zajmują się sprawami cywilnymi, karnymi oraz nieprocesowymi (np. sprawy wieczysto-księgowe). W obrębie krajów związkowych można wyróżnić 3 instancje sądowe: sądy szczebla najniższego (**Amtsgerichte**), sądy krajowe (**Landgerichte**) oraz wyższe sądy krajowe (**Oberlandesgerichte**). Na płaszczyźnie federalnej działa Trybunał Federalny (**Bundesgerichtshof**) z siedzibą w Karlsruhe, składający się z Wielkiego Senatu ds. Cywilnych (**Großer Senat für Zivilsachen**) i Karnych (**Großer Senat für Strafsachen**) oraz z Senatu Patentowego (**Großer Senat für Patentsachen**). Ten ostatni jest sądem odwoławczym dla orzeczeń Federalnego Sądu Patentowego (**Bundespatentgericht**) w Monachium. W sprawach karnych – zależnie od danego przypadku – może wchodzić w grę każdy z 3 początkowo wymienionych sądów, natomiast w sprawach cywilnych jest to albo sąd najniższego szczebla, albo sąd krajowy. Dla trzeciej instancji oraz Trybunału Federalnego przewidziane są sprawy odwołań i rewizji.

Sądy pracy posiadają 3 instancje, tj. dwie na płaszczyźnie związkowej i jedną na płaszczyźnie federalnej. Są to: Sąd Pracy (**Arbeitsgericht**), Krajowy Sąd Pracy (**Landesarbeitsgericht**) oraz Federalny Sąd Pracy (**Bundesarbeitsgericht**) z siedzibą w Kassel. Zajmują się one głównie sprawami z zakresu prawa prywatnego dotyczącymi układów zbiorowych lub umów o pracę.

Sądy administracyjne posiadają – podobnie jak sądy pracy – także trzy instancje: Sąd Administracyjny (**Verwaltungsgericht**), Wyższy Sąd Administracyjny (**Oberverwaltungsgericht**) lub Trybunał Administracyjny (**Verwaltungsgerichtshof**) oraz Federalny Sąd Administracyjny³ (**Bundesverwaltungsgericht**) obradujący w Berlinie. Do

³ Dla osób pozostających wobec federacji w publicznoprawnym stosunku służbowym utworzono sądownictwo dyscyplinarne, a jego najwyższą instancją jest Senat Dyscyplinarny Federalnego Sądu Administracyjnego w Berlinie (por. Banaszak 2005: 100).

zakresu ich kompetencji należy rozpatrywanie wszelkich kwestii wynikających z prawa administracyjnego, o ile nie leżą one w kompetencji sądów socjalnych, finansowych lub powszechnych.

Sądy socjalne, również trójinstancyjne, rozstrzygają spory z zakresu ubezpieczeń społecznych. Tworzą je Sąd Socjalny (**Sozialgericht**), Krajowy Sąd Socjalny (**Landessozialgericht**) oraz Federalny Sąd Socjalny (**Bundessozialgericht**) z siedzibą w Kassel.

Ostatni typ sądownictwa tworzą sądy finansowe składające się jedynie z dwóch instancji, tj. Sądu Finansowego (**Finanzgericht**) w krajach związkowych oraz Federalnego Trybunału Finansowego (**Bundesfinanzhof**) na poziomie federacji działającego w Monachium. Sądownictwo finansowe zajmuje się głównie sprawami podatkowymi i związanymi ze świadczeniami pieniężnymi na rzecz państwa.

Wszystkie sądy federalne dbają o jednolitą wykładnię ustaw federalnych na całym obszarze Niemiec, natomiast nie dokonują wykładni ustaw krajowych.

Oprócz wymienionych powyżej 5 rodzajów sądów krajowych i federalnych istnieje w RFN jeszcze sądownictwo konstytucyjne, reprezentowane przez Federalny Trybunał Konstytucyjny (**Bundesverfassungsgericht**) oraz sądy konstytucyjne poszczególnych krajów związkowych (**Verfassungsgerichte der Länder**). Federalny Trybunał Konstytucyjny z siedzibą w Karlsruhe jest nie tylko najwyższym sądem federacji, ale jednocześnie organem konstytucyjnym rozstrzygającym w sprawach dotyczących postanowień konstytucyjnych oraz zgodności aktów prawnych z Ustawą Zasadniczą. Składa się on z 16 sędziów pracujących w dwóch senatach: pierwszym orzekającym w sprawach z zakresu kontroli norm oraz skarg konstytucyjnych, drugim zajmującym się przede wszystkim sprawami dotyczącymi organizacji państwa niemieckiego.

Na koniec chciałbym wspomnieć krótko o sądownictwie w NRD. Działały tam sądy powiatowe (**Kreisgerichte**) i okręgowe (**Bezirksgerichte**). Najwyższym organem wymiaru sprawiedliwości był Sąd Najwyższy NRD (**Oberstes Gericht der DDR**) w Berlinie Wschodnim. Nie istniało ani sądownictwo konstytucyjne, ani administracyjne, socjalne czy finansowe. W kwestiach spornych dotyczących umów związanych z gospodarką socjalistyczną NRD właściwym sądem na szczeblu najwyższym był Centralny Sąd ds. Gospodarczych NRD (**Zentrales Vertragsgericht der DDR**), a na szczeblu niższym sądy okręgowe ds. gospodarczych (**Bezirksvertragsgerichte**).

4. Struktura sądownictwa w innych krajach niemieckojęzycznych

4.1. Austria

W organizacji sądownictwa austriackiego należy wyszczególnić sądy powszechne (**ordentliche Gerichte**) oraz sądy szczególne (**außerordentliche Gerichte**). Rozbudowany system sądownictwa powszechnego przewiduje trzy instancje w sprawach cywilnych i karnych (por. Sarnecki 1999: 82). Pierwszą instancją⁴ są sądy rejonowe⁵ (**Bezirksgerichte**) i sądy powiatowe (**Kreisgerichte**), zwane w niektórych stolicach krajów związkowych sądami krajowymi (**Landesgerichte**). O ich właściwości decyduje rodzaj przedmiotu sporu i/lub jego wartość. Instancjami odwoławczymi są odpowiednio: sądy powiatowe (**Kreisgerichte**) lub wyższe sądy krajowe (**Oberlandsgerichte**), a dla niektórych rodzajów orzeczeń nawet Sąd Najwyższy (**Oberster Gerichtshof**). W przypadku spraw gospodarczych pierwszą lub drugą instancją w zależności od wysokości kwoty sporu jest działający w Wiedniu Sąd Gospodarczy (**Handelsgericht Wien**). Trzecią instancją jest odpowiednio Wyższy Sąd Krajowy lub Trybunał Najwyższy.

Sądownictwo szczególne reprezentują w zakresie prawa pracy – Sąd Pracy (**Arbeitsgericht**) w pierwszej instancji oraz sądy powiatowe lub krajowe w drugiej instancji⁶. W przypadku spraw z zakresu ubezpieczenia społecznego w pierwszej instancji właściwe są sądy polubowne ds. ubezpieczeń społecznych (**Schiedsgerichte der Sozialversicherung**), natomiast w drugiej instancji orzeka w tym zakresie wyłącznie Wyższy Sąd Krajowy w Wiedniu (**Oberlandesgericht Wien**). Sąd Kartelowy [Antymonopolowy] (**Kartellgericht**) przy Wyższym Sądzie Krajowym w Wiedniu – jako sąd I instancji – zajmuje się sprawami karteli oraz nadużywania praktyk kartelowych. Instancją odwoławczą jest Wyższy Sąd Kartelowy przy Sądzie Najwyższym (**Kartellobergericht beim OGH**). Zgodnie z Konstytucją Austrii działanie sądów wojskowych dopuszczalne jest jedynie na wypadek wojny. Ostatnią instancją odwoławczą – w przypadku sądownictwa szczególnego – jest Sąd Najwyższy (**Oberster Gerichtshof**).

4.2. Szwajcaria

⁴ Szczególną formą sądu najniższego szczebla jest Sąd Rejonowy ds. Gospodarczych w Wiedniu (**Bezirksgericht für Handelssachen Wien**).

⁵ Sarnecki (tamże) używa terminu *sądy rejonowe* jako ekwiwalentu *Bezirksgerichte* oraz terminu *Trybunał Najwyższy* dla *Oberster Gerichtshof*.

⁶ W Wiedniu rozstrzyga - w pierwszej instancji - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (**Arbeits- und Sozialgerichtshof**), a w drugiej – Wyższy Sąd Krajowy (**OLG**).

Sądownictwo w Konfederacji Szwajcarskiej funkcjonuje na płaszczyźnie federacji i kantonów. W kantonach opiera się ono o organizację i właściwości określone przez prawo kantonalne, które generalnie zbliżone jest do systemu federalnego. Najwyższą władzę wymiaru sprawiedliwości federacji sprawuje Sąd Federalny (**Bundesgericht**) z siedzibą w Lozannie i Lucernie. Jego podstawowym zadaniem jest orzekanie w sprawach stosowania prawa federalnego oraz zgodności prawa kantonálnego z prawem federalnym. Po reformie sądownictwa w Szwajcarii w 2001 r. powołano 2 nowe sądy federalne, tj. Federalny Sąd Administracyjny (**Bundesverwaltungsgericht**) w Bernie (w 2010 r. ma zostać przeniesiony do St. Gallen) oraz Federalny Sąd Karny (**Bundesstraßgericht**) w Bellinzonie, stolicy włoskojęzycznego kantonu Ticino/Tessin. W obrębie federacji działają także sądy wojskowe (**Militärgerichte**) zajmujące się głównie przestępstwami popełnianymi przez wojskowych oraz osoby odbywające służbę wojskową.

W kantonach szwajcarskich obywatele dochodzący swoich praw mogą zwrócić się do sądów cywilnych (**Zivilgerichte**), tj. w zależności od przedmiotu i wartości sporu do sądów pokojowych (sprawy przy wartości sporu do 4000 franków, sprawy nieprocesowe), w których zasiadają sędziowie pokoju (**Friedensrichter**), lub do sądów pierwszej instancji (**erstinstanzliches Gericht**), czyli sądu okręgowego (**Bezirksgericht**), rejonowego (**Amtsgericht**), powiatowego (**Kreisgericht**), zajmujących się sprawami średniej wagi (w tym sprawami rozwodowymi i prawem rzeczowym). Instancją odwoławczą w sprawach cywilnych są sądy kantonálne (**Kantonsgerichte**), zwane czasami sądami wyższej instancji (**Obergerichte**). W sprawach karnych mamy sądy pierwszej instancji (**Gerichte erster Instanz**), do których można zaliczyć Sąd Policyjny (**Polizeigericht**) lub Sąd Kryminalny (**Kriminalgericht**), zwany także Sądem Przysięgłych (**Schwurgericht**), oraz sądy kantonálne/wyższej instancji (**Kantonsgerichte/Obergerichte**), zwane także sądami apelacyjnymi (**Appellationsgerichte**) lub kasacyjnymi (**Kassationsgerichte**), rozpatrującymi zażalenia lub inne środki prawne od wyroków sądów pierwszej instancji. Oprócz wymienionych tu sądów cywilnych i karnych działają w kantonach jeszcze sądy administracyjne (**Verwaltungsgerichte**) oraz sądy specjalne (**Fachgerichte**). Pierwsze z nich rozstrzygają odwołania osób fizycznych od decyzji kantonalnych i komunalnych władz administracyjnych. Natomiast drugie zajmują się określonymi dziedzinami prawa cywilnego, karnego czy administracyjnego w węższym zakresie, np. sądy gospodarcze (**Handelsgerichte**), sądy pracy (**Arbeitsgerichte**), sądy ds. przestępstw gospodarczych

(**Gerichte für Wirtschaftsdelikte**), sądy dla małoletnich (**Gerichte für Minderjährige**) oraz sądy ubezpieczeń społecznych (**Sozialversicherungsgerichte**).

4.3. Luksemburg

System sądownictwa w Wielkim Księstwie Luksemburga obejmuje sądownictwo powszechne (**ordentliche Gerichtsbarkeit**), administracyjne (**Verwaltungsgerichtsbarkeit**) oraz konstytucyjne (**Verfassungsgericht**).

Najniższymi w hierarchii sądami powszechnymi są sądy pokojowe (**Friedensgerichte**) rozstrzygające w sprawach cywilnych, gospodarczych i drobnych sprawach karnych (wykroczenia podlegające karze grzywny od 25 do 250 euro). Poważnymi sprawami karnymi zajmują się natomiast sądy policyjne (**Polizeigerichte**). Przy sądach pokojowych obradują sądy pracy (**Arbeitsgerichte**), dla których instancją odwoławczą jest Sąd Najwyższy (**Oberster Gerichtshof**). Sądami I instancji w przypadku niektórych spraw oraz II instancji w przypadku odwołań od decyzji sądów pokojowych w sprawach cywilnych, gospodarczych i karnych są sądy okręgowe (**Bezirksgerichte**). Do wyłącznie ich kompetencji należą sprawy związane m.in. z adopcją, opieką, nieletnimi. Zajmuje się nimi Sąd dla Nieletnich i Sąd Opiekuńczy (**Jugend- und Vormundschaftsgericht**). W odniesieniu do sporów w zakresie ubezpieczenia społecznego kompetentne są dwa organy władzy: Komisja Rozjemcza ds. Ubezpieczeń Społecznych (**Schiedsausschuss der Sozialversicherungen**) jako sąd I instancji oraz Najwyższa Rada ds. Ubezpieczeń Społecznych (**Oberster Rat der Sozialversicherungen**) jako sąd II instancji. Rewizję od ich wyroków składa się do Sądu Najwyższego (**Oberster Gerichtshof**), przy którym działają dwa sądy: Trybunał Kasacyjny (**Kassationsgerichtshof**) i Trybunał Apelacyjny (**Appellationsgerichtshof**).

W przypadku sądownictwa administracyjnego działa w Luksemburgu Wyższy Sąd Administracyjny (**Oberverwaltungsgericht**) rozpatrujący orzeczenia sądów administracyjnych niższego szczebla (**Verwaltungsgerichte**).

5. Analiza niemieckich i polskich ekwiwalentów nazw organów wymiaru sprawiedliwości

Jak już powyżej wspomniałem, obowiązkiem tłumacza przysięgłego jest podanie nazwy instytucji w brzmieniu oryginalnym przy pierwszym jej wprowadzeniu do tekstu docelowego.

Ponadto tłumacz powinien dokonać jej tłumaczenia oraz stosować konsekwentnie wybrany przez siebie ekwiwalent w dalszym tekście, o ile nazwa instytucji oraz podany przy niej adres nie spełniają wyłącznie funkcji komunikacyjnej dla służb pocztowych.

Wiele pożytecznych informacji w zakresie tłumaczenia nazw instytucji dostarcza wspomniany powyżej *Kodeks tłumacza sądowego* z 1991 r., których niestety - z niewiadomych przyczyn - nie znajdujemy w jego kolejnej wersji z 2005 r. W § 35 „starego” *Kodeksu* Kierzkowska podała hierarchię miarodajnych źródeł informacji na temat obcojęzycznych wersji nazw instytucji. W przypadku braku źródeł podanych przez ciała normotwórcze sama instytucja rozstrzyga o obcojęzycznej wersji swojej nazwy. Jeżeli tłumacz nie ma możliwości uzyskania informacji w siedzibie tej instytucji, dokonuje tłumaczenia według własnego uznania, respektując zasady podane w § 37, który - w opinii autora niniejszego opracowania - należy przytoczyć *in extenso*:

„§ 37. Tłumaczenie nazwy instytucji powinno uwzględniać:

1. *odmienność danego systemu organizacyjnego kraju języka źródłowego i prawo zachowania intencji autorów nazwy instytucji, jeśli jej ekwiwalent w języku docelowym mieści się w zakresie pierwszego znaczenia i nie jest zasadniczo mylący;*
1. *podobieństwo nazw analogicznych instytucji danego systemu organizacyjnego kraju języka docelowego, jeśli uwzględniający ją ekwiwalent w języku docelowym nie koliduje bądź to z intencją autora nazwy w języku źródłowym, bądź to z zakresem znaczeniowym w tym języku;*
2. *zachowanie rdzeni łacińskich i greckich w elementach leksykalnych języka docelowego, jeśli ich pierwsze znaczenie nie różni się zasadniczo od znaczenia w języku źródłowym, zgodnie z zaleceniami Międzynarodowej Organizacji Unifikacji Neologizmów Terminologicznych;*
3. *podanie w nawiasie obok tłumaczonej nazwy jej odpowiednika w języku źródłowym jeden raz bezpośrednio po pierwszym jej wymienieniu w tekście tłumaczonego dokumentu.”*

Z przytoczonego powyżej przepisu wynikają, wg Kierzkowskiej, 4 konkretne zasady, których tłumacz powinien przestrzegać, przekładając nazwy instytucji. Są to zasada odmienności kulturowej (pkt 1.) lub zasada podobieństwa kulturowego (pkt 2.) w odniesieniu do nazw instytucji, zasada zachowania rdzeni łacińskich i greckich w nazwach instytucji (pkt 3.) oraz - wreszcie - zasada cytowania oryginalnych nazw instytucji (pkt 4.). Jak zauważa

autorka *Kodeksu*, tłumacz często musi dokonywać wyboru między tymi zasadami zupełnie samodzielnie ze względu na wciąż powszechny brak glosariuszy nazw instytucji.

W przypadku niemieckich nazw instytucji władzy sądowej - jak już powyżej wspomniałem – istnieje w RFN lista urzędowych odpowiedników nazw sądów niemieckich opracowana dla 10 języków, tj. angielskiego, francuskiego, hiszpańskiego, rosyjskiego, bułgarskiego, włoskiego, chorwackiego, macedońskiego, polskiego i tureckiego. Została sporządzona w lutym 2006 r. we współpracy z Wydziałem Językowym Federalnego Ministerstwa Sprawiedliwości. Proponowane tam ekwiwalenty powstały w oparciu o praktykę tłumaczeniową oraz chęć ujednolicenia poszczególnych wersji językowych. Autorzy listy zalecają, aby tłumacze zasadniczo podawali nazwę sądu w oryginalnym brzmieniu w nawiasie (por. § 37 pkt 4 *Kodeksu* z 1991 r.). W ten sposób odbiorca tekstu dysponuje informacją, do jakiego niemieckiego sądu może się ewentualnie zwrócić. Lista ta jest obecnie jedynym autorytatywnym źródłem terminologicznym w tym zakresie. Podobnych list nie znajdziemy, niestety, dla nazw sądów działających w innych krajach niemieckojęzycznych.

Jeśli chodzi o niemieckie odpowiedniki nazw instytucji polskiego wymiaru sprawiedliwości, to od wejścia Polski do UE możemy skorzystać z coraz lepszej i wciąż aktualizowanej bezpłatnej bazy internetowej w postaci **Europejskiej Sieci Sądowej ds. Cywilnych i Handlowych (ESS) (Europäisches Justizielles Netz für Zivil- und Handelssachen)**. Możemy tam obecnie znaleźć szczegółowy opis polskiego wymiaru sprawiedliwości nie tylko w języku niemieckim, ale także w pozostałych językach roboczych Unii. Bazę tę można wykorzystać przede wszystkim terminologicznie przy ustalaniu brakujących ekwiwalentów nazw sądów w Austrii i Luksemburgu. Należy także założyć, że taka baza może tworzyć *quasi* zalecenie urzędowe odnośnie do tłumaczenia nazw tego typu instytucji w krajach UE.

Ze względu na omówione powyżej źródło autorytatywne analizę rozpoczniemy od nazw sądów niemieckich. Poniżej prezentujemy tabelę z zestawieniem propozycji translatorskich z podanych na początku referatu źródeł:

Tabela nr 1

<i>Oznaczenie sądu</i>	<i>Zalecenia z listy</i>	<i>ESS</i>	<i>Słowniki specjalistyczne</i>
Amtsgericht	Sąd Grodzki	Sąd Rejonowy	sąd rejonowy, sąd najniższej instancji (Banaszak) sąd grodzki (Iustitia) sąd rejonowy, sąd powszechny najniższego szczebla (Kilian) sąd rejonowy (Köbler)
Landgericht	Sąd Krajowy	jak obok (j.o.)	sąd krajowy (okręgowy) (Banaszak)

			j.o. (Iustitia, Kilian, Köbler)
Oberlandesgericht	Wyższy Sąd Krajowy	j.o.	wyższy sąd krajowy, sąd apelacyjny (Banaszak) j.o. (Iustitia, Kilian, Köbler)
Bundesgerichtshof	Trybunał Federalny	j.o.	j.o.(Banaszak, Iustitia, Kilian, Köbler)
Bundesverfassungsgericht	Federalny Trybunał Konstytucyjny	j.o.	j.o.(Banaszak, Iustitia, Kilian, Köbler)
Bundespatentgericht	Federalny Sąd Patentowy	j.o.	j.o.(Banaszak, Iustitia, Kilian, Köbler)

Tabela nr 2

<i>Oznaczenie sądu</i>	<i>Zalecenia z listy</i>	<i>ESS</i>	<i>Słowniki specjalistyczne</i>
<i>Verwaltungsgerichtsbarkeit</i>		<i>sądy administracyjne</i>	
Verwaltungsgericht	Sąd Administracyjny	j.o.	j.o. (Banaszak, Iustitia, Kilian, Köbler)
Oberverwaltungsgericht / Verwaltungsgerichtshof	Wyższy Sąd Administracyjny	Wyższy Sąd Administracyjny / Federalny Trybunał Administracyjny	j.o. (Banaszak, Iustitia, Kilian, Köbler) Trybunał Administracyjny (Kilian) trybunał administracyjny (Köbler)
Bundesverwaltungsgericht	Federalny Sąd Administracyjny	j.o.	j.o. (Banaszak, Iustitia, Kilian, Köbler)

Tabela nr 3

<i>Oznaczenie sądu</i>	<i>Zalecenia z listy</i>	<i>ESS</i>	<i>Słowniki specjalistyczne</i>
<i>Finanzgerichtsbarkeit</i>		<i>sądy finansowe</i>	
Finanzgericht	Sąd Finansowy	j.o.	j.o. (Banaszak, Kilian, Köbler) sąd dla spraw skarbowych, finansowych (Iustitia)
Bundesfinanzhof	Federalny Trybunał Finansowy	j.o.	j.o. (Banaszak, Iustitia, Kilian, Köbler)

Tabela nr 4

<i>Oznaczenie sądu</i>	<i>Zalecenia z listy</i>	<i>ESS</i>	<i>Słowniki specjalistyczne</i>
<i>Arbeitsgerichtsbarkeit</i>		<i>sądy pracy</i>	
Arbeitsgericht	Sąd Pracy	j.o.	j.o. (Banaszak, Iustitia, Kilian, Köbler)
Landesarbeitsgericht	Krajowy Sąd Pracy	j.o.	j.o. (Banaszak, Kilian, Köbler)
Bundesarbeitsgericht	Federalny Sąd Pracy	j.o.	j.o. (Banaszak, Iustitia, Kilian, Köbler)

Tabela nr 5

<i>Oznaczenie sądu</i>	<i>Zalecenia z listy</i>	<i>ESS</i>	<i>Słowniki specjalistyczne</i>
<i>Sozialgerichtsbarkeit</i>		<i>sądy ds. ubezpieczeń społecznych</i>	
Sozialgericht	Sąd Spraw Socjalnych	Sąd ds. Ubezpieczeń Społecznych	sąd dla spraw socjalnych (Banaszak) sąd/trybunał socjalny, sąd ubezpieczeń społecznych(Iustitia) sąd do spraw socjalnych (Kilian, Köbler)
Landessozialgericht	Krajowy Sąd Spraw Socjalnych	Krajowy Sąd ds. Ubezpieczeń Społecznych	krajowy sąd ubezpieczeń społecznych (Banaszak) krajowy sąd socjalny (Iustitia) Krajowy Sąd do Spraw Socjalnych

			(Kilian) krajowy sąd do spraw socjalnych (Köbler)
Bundessozialgericht	Federalny Sąd Spraw Socjalnych	Federalny Sąd ds. Ubezpieczeń Społecznych	federalny sąd socjalny (Banaszak) federalny sąd do spraw socjalnych (Iustitia) Federalny Sąd Socjalny (Köbler)

Wnioski z analizy polskich ekwiwalentów dla nazw sądów niemieckich można zebrać w następujących punktach:

1. W większości przypadków ekwiwalenty z listy urzędowej nie różnią się wiele od propozycji tłumaczy unijnych przedstawionych w Europejskiej Sieci Sądowniczej (ESS) czy też leksemów słownikowych zawartych w badanych słownikach. Różnice dotyczą jedynie tłumaczenia nazwy sądu najniższej instancji (**Amtsgericht**) oraz nazw sądów ds. ubezpieczeń społecznych. Jeśli chodzi o sądy administracyjne, to na liście urzędowej umieszczono jeden ekwiwalent, tj. Wyższy Sąd Administracyjny, dla dwóch terminów niemieckich (**Oberverwaltungsgerichtshof** i **Verwaltungsgerichtshof**). W opinii autora artykułu należy jednak zaproponować dwa odrębne ekwiwalenty dla dwóch różnych instytucji sądowniczych na tym szczeblu, ale propozycja ESS dla drugiej nazwy wprowadza pewne zamieszanie terminologiczne. Zgodnie z sugestiami zawartymi w słownikach termin **Trybunał Administracyjny** można uznać za całkowicie wystarczający i jasny bez konieczności użycia przymiotnika **federalny**, zarezerwowanego raczej dla członu nazwy organu sądowego III instancji (na płaszczyźnie federalnej). Stąd propozycje słownikowe wydają się być bardziej adekwatne niż ESS.

2. Nie można zgodzić się z odpowiednikiem polskim **Sąd Grodzki** dla niemieckiego sądu najniższej instancji **Amtsgericht**. Z przedstawionej powyżej struktury sądownictwa w różnych krajach wynika, że sąd grodzki w polskim systemie wymiaru sprawiedliwości jest wydziałem sądu rejonowego i zajmuje się jedynie drobnymi przestępstwami (tzw. **Bagatellfälle**). Natomiast niemiecki **Amtsgericht** zajmuje się sprawami cywilnymi, karnymi, rejestrowymi, wieczysto-księgowymi i w zasadzie odpowiada naszemu sądowi rejonowemu, jak sugeruje autorka opracowania *Justizrecht und Justizreform in Polen* – prawnik Tina de Fries (2004: 12). Zważywszy na wspomniane powyżej zasady zachowywania podobieństwa kulturowego lub akcentowania odmienności kulturowej w tłumaczeniu można - w zależności od uznania tłumacza - albo wykorzystać polską nazwę **sądu rejonowego**, albo pozostać przy

ekwiwalencie opisowym typu **sąd najniższej instancji/najniższego szczebla**, jak sugerują Banaszak czy Kilian.

3. W odniesieniu do sądów finansowych propozycje z listy pokrywają się z terminologią używaną w ESS i słownikach specjalistycznych. Jedynie słownik wydany przez Iustitia niefortunnie sugeruje używanie syntagmy nietypowej dla polszczyzny, tj. **sąd dla spraw skarbowych/finansowych**. Wprowadza też mylący człon nazwy **skarbowy**, który w tym kontekście jest całkowicie nieuzasadniony.

4. Najwięcej rozbieżności językowych dostarcza nam sądownictwo ds. ubezpieczeń społecznych, które w Polsce przeżywa swój rozkwit dopiero od lat 90. Podstawowym problem jest przekład członu **-Sozial-** występującego w nazwach wszystkich organów instancji. Propozycje z listy wyraźnie faworyzują tłumaczenie **socjalny**, ESS natomiast konsekwentnie używa terminu **ubezpieczenia społeczne**. Słowniki są pod tym względem podzielone, przy czym większość wyraźnie preferuje przymiotnik **socjalny**. Tu także można wykorzystać albo zasadę akcentowania odmienności systemu i proponowanych ekwiwalentów, albo zasadę podkreślania ich podobieństwa. W odniesieniu do relacji składniowych niewątpliwie lepsza jest konstrukcja polska typu **sąd do jakichś spraw** (np. Kilian) aniżeli **sąd dla jakichś spraw** (np. Banaszak).

5. Prawie wszystkie propozycje wymagają ujednolicenia pod względem zapisu ortograficznego w polszczyźnie. Niektórzy autorzy słowników piszą nazwy raz małą literą, raz dużą literą: **krajowy sąd do spraw socjalnych** versus **Federalny Sąd Socjalny** (np. Köbler).

Z kolei analizę tłumaczenia na język niemiecki nazw instytucji polskiego wymiaru sprawiedliwości zaczniemy od jednego z najczęściej pojawiających się w dokumentach prawnych terminu **sąd rejonowy**. Poniżej podano przykłady ekwiwalentów w języku niemieckim dla tej instytucji prawnej.

Tabela nr 6

SĄD REJONOWY

<i>ESS</i>	<i>Banaszak</i>	<i>Kilian</i>	<i>Pieńkos</i>	<i>Słownik branżowy zalecany przez SO</i>	<i>Krzysztoforska- Weisswasser</i>
Kreisgericht	Amtsgericht Rayonsgericht	Amtsgericht	Amtsgericht Distriktgericht	Amtsgericht	Bezirksgericht

			Rayonsgericht		
--	--	--	----------------------	--	--

Powyższe zestawienie tłumaczeń budzi niepokój z dwóch powodów. Po pierwsze, ze względu na ich mnogość, która może spowodować zagubienie tłumacza wśród zbyt wielu opcji. Po drugie z tego powodu, że dwa słowniki zawierają więcej niż jedną propozycję tłumaczenia, co mylnie sugeruje możliwość swobodnego wyboru, a przecież w tym przypadku chodzi o uzyskanie jednolitości terminologicznej. Dodatkowo sprawę komplikuje fakt, że termin **Amtsgericht** jest też tłumaczony (urzędowa lista niemiecka oraz Iustita) jako sąd grodzki. Ponadto w odmianie austriackiej języka niemieckiego sąd rejonowy określa się mianem **Bezirksgericht**, które to określenie nie może być zastosowane w odniesieniu do Niemiec, ponieważ termin ten w kontekście tego kraju funkcjonuje jako odpowiednik polskiego sądu okręgowego. Tłumacz musi więc być świadom nazewniczych różnic terytorialnych. W przypadku tego zawilego problemu należy - moim zdaniem - skorzystać z możliwości wybrania takiego ekwiwalentu, który w sposób jednoznaczny odróżni ten rodzaj polskiego sądu I instancji - **sąd rejonowy** - od sądu niemieckiego I instancji - **Amtsgericht**. Jest nim ekwiwalent dosłowny **Rayonsgericht**, nienacechowany w języku niemieckim żadnymi konotacjami. Podobnie postępuje w przypadku nazwy tej instytucji Tina de Fries (2004: 12), decydując się na wybór ekwiwalentu **Rayon(s)gericht** w swojej pracy z zakresu komparatystyki prawnej, tyle że pomija ona infiks **-s-** mający nieregularną dystrybucję w niemczyźnie. Köbler (2001: XIV) we wprowadzeniu do swojego słownika idzie jeszcze dalej. Opisuując w nim pokrótce ustrój sądów, używa dla określenia najniższego szczebla sądownictwa powszechnego w Polsce hybrydy **Rejonsgericht**.

Na marginesie należy wspomnieć, iż przy nazwie sądu podaje się zarówno w polszczyźnie, jak i niemczyźnie miasto, w którym ma on siedzibę. Polska tradycja nazewnicza przewiduje użycie przyimka „w”, niemiecka natomiast takiego przyimka nie uwzględnia, np. **Sąd Rejonowy w Chrzanowie = Rayonsgericht/Amtsgericht Chrzanów**. Stąd wielu, nawet doświadczonych tłumaczy, popełnia błąd, kalkując całą strukturę nazwy sądu z jednego języka na drugi.

Trudności translacyjne sprawia przekład nazwy działających od 2001 r. przy sądach rejonowych wydziałów grodzkich, których jest teraz w Polsce 314. W 1928 r. sądy grodzkie (**Burggerichte**)⁷ zastąpiły działające wówczas w Polsce sądy powiatowe i pokojowe (**Kreis-**

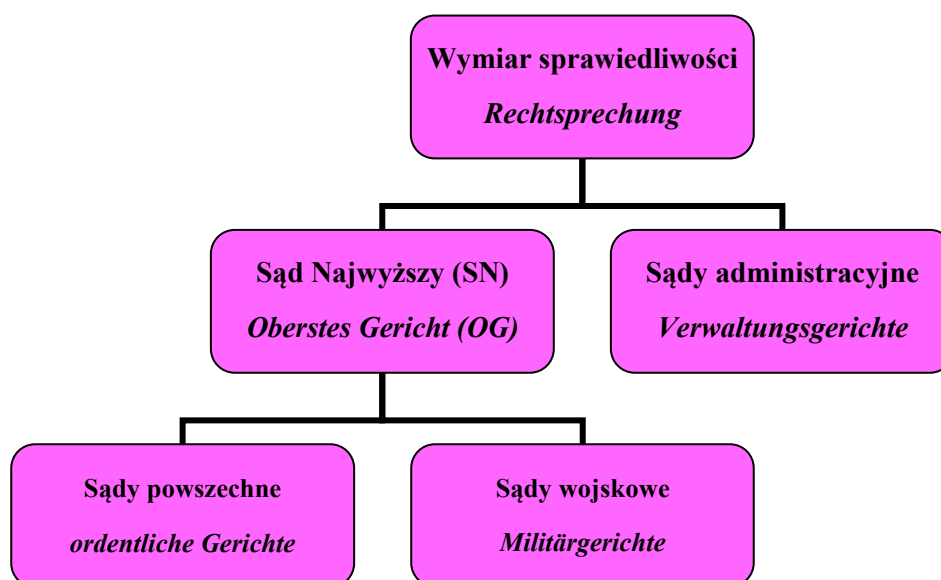
⁷ Ekwiwalent użyty m.in. przez *Lammicha* (1976: 65 i n.) w *Das Justizrecht der Volksrepublik Polen* oraz słowniku opracowanym przez PAN (1987) jest, zdaniem autora, zarezerwowany dla nazwy historycznej, tj.

und Friedensgerichte). Obecnie w opracowaniach prawniczych oraz w ESS stosuje się dla nich ekwiwalent **Stadtgerichtskammer**, czasami uzupełniony dodatkowo eksplikacją **am Rayon(s)gericht für Bagatellfälle**, lub sam ekwiwalent opisowy **Gericht für Bagatellfälle**⁸.

Powyższe rozważania posłużyły do stworzenia tabeli propozycji translatorskich dla nazw całego polskiego wymiaru sprawiedliwości. Powstała ona na podstawie źródeł pochodzących z leksykonów słownikowych, stron internetowych z unijnymi aktami prawnymi, a także opracowań komparatystycznych polskich i niemieckich prawników. Może ona być punktem wyjścia do opracowania urzędowej listy niemieckich odpowiedników dla nazw sądów polskich.

Tabela nr 7

Trybunał Konstytucyjny <i>Verfassungsgerichtshof</i>	Trybunał Stanu <i>Staatsgerichtshof</i>
--	---

sądów grodzkich w dawnej Rzeczypospolitej rozstrzygających na przełomie XIV i XV w. pod przewodnictwem starosty i sędziego grodzkiego wszelkie spory prawne, w których pozwanym był szlachcic nieosiadły (gołota).

⁸ M. in. Ewa Ibrom, autorka referatu pt. *Die Gerichtsbarkeit in Polen*, umieszczonego na stronie internetowej www.du-iure-pl.org.

Tabela nr 8

SĄDY POWSZECHNE / ORDENTLICHE GERICHTE		Wydziały
II instancja <i>II. Instanz</i>	SĄDY APELACYJNE (SA) <i>APPELLATIONSGERICHTE</i>	1. Cywilny / <i>Senat für Zivilsachen</i> 2. Karny / <i>Senat für Strafsachen</i> 3. Pracy i Ubezpieczeń Społecznych / <i>Senat für Arbeits- und Sozialsachen</i> 4. Lustracyjny / <i>Lustrationsgericht</i> (tylko przy SA w Warszawie)
	I instancja <i>I. Instanz</i>	SĄDY OKRĘGOWE (SO) <i>BEZIRKSGERICHTE</i> 1. Cywilny / <i>Zivilabteilung</i> 2. Karny / <i>Strafabteilung</i> 3. Penitencjarny i Nadzoru nad Wykonywaniem Orzeczeń Karnych / <i>Strafvollzugsabteilung</i> 4. Pracy / <i>Arbeitsabteilung</i> 5. Ubezpieczeń Społecznych / <i>Sozialabteilung</i> 6. Gospodarczy / <i>Wirtschaftsabteilung</i> (możliwe także złożenia z <i>Kammer</i> , tj. <i>Zivil-, Straf-, Strafvollzugs-, Arbeits-, Sozial- oraz Wirtschaftskammer</i>)
		SĄDY REJONOWE (SR) <i>RAYON(S)GERICHTE</i> 1. Cywilny / <i>Zivilabteilung</i> 2. Karny / <i>Strafabteilung</i> 3. Rodzinny i Nieletnich / <i>Familien- und Jugendabteilung</i> 4. Pracy (i Ubezpieczeń Społecznych) / <i>Arbeitsabteilung (Arbeits- und Sozialabteilung)</i> 5. Ksiąg Wieczystych / <i>Grundbuchabteilung</i> 6. Gospodarczy / <i>Wirtschaftsabteilung</i> a) Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego / <i>Abteilung Nationales Handelsregister</i> b) Wydział Gospodarczy Rejestru Zastawów / <i>Abteilung Pfandregister</i> (możliwe także złożenia z <i>Kammer</i> , tj. <i>Zivil-, Straf-, Familien- und Jugend-, Arbeits-, Sozial-, Grundbuch- oraz Wirtschaftskammer</i>) + Sąd Grodzki (jako wydział SR) / <i>Stadtgerichtskammer (am Rayon(s)gericht)</i>

SĄDY ADMINISTRACYJNE / VERWALTUNGSGERICHTE

II instancja <i>II. Instanz</i>	NACZELNY SĄD ADMINISTRACYJNY (NSA) / <i>HAUPTVERWALTUNGSGERICHT</i>	
	I instancja <i>I. Instanz</i>	WOJEWÓDZKIE SĄDY ADMINISTRACYJNE (WSA) / <i>WOIWODSCHAFTSVERWALTUNGSGERICHTE</i>

SĄDY WOJSKOWE / MILITÄRGERICHTE

II instancja	WOJSKOWE SĄDY OKRĘGOWE / MILITÄRBEZIRKSGERICHTE
---------------------	--

<i>II. Instanz</i>	I instancja <i>I. Instanz</i>	WOJSKOWE SĄDY GARNIZONOWE / <i>GARNISONGERICHTE</i>
--------------------	----------------------------------	---

Bibliografia:

1. *Amtliche Bezeichnungen deutscher Gerichte*, [w:] *Mitteilungsblatt für Dolmetscher und Übersetzer* 1/2006, Bonn.
2. Banaszak, B. (2005): *System konstytucyjny Niemiec*, Wydawnictwo Sejmowe Warszawa.
3. Banaszak, B. (red.) (2005): *Rechts- und Wirtschaftswörterbuch Deutsch-Polnisch*, t. 2, Wydawnictwo C. H. Beck, Warszawa.
4. Banaszak, B. (red.) (2007): *Słownik prawa i gospodarki polsko-niemiecki*, t. 1, Wydawnictwo C. H. Beck, Warszawa.
5. Czeszejko-Sochacki, Z. (2002): *System konstytucyjny Szwajcarii*, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa.
6. de Vries, T. (2004): *Justizrecht und Justizreform in Polen*, Forschungsverbund Ost- und Südosteuropa, München.
7. Garlicki, L. (2004): *Polskie prawo konstytucyjne. Zarys wykładu*, Wydawnictwo Liber, Warszawa.
8. Heller, V. (1979): *Rechtskunde*, Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, Wien.
9. Jankowski, M. / Siemaszko A (1999): *Administration of Justice in Poland*, Oficyna Naukowa, Warszawa.
10. Jopek-Bosiacka, A. (2006): *Przekład prawny i sądowy*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
11. Kierzkowska, D. (1991): *Kodeks tłumacza sądowego*, Wydawnictwo Tepis, Warszawa.
12. Kierzkowska, D. (2002): *Tłumaczenia prawnicze*, Wydawnictwo Tepis, Warszawa.
13. Kilian, A. (1996): *Wörterbuch der Rechts- und Wirtschaftssprache*, t. 1 i 2, Wydawnictwo C. H. Beck, Warszawa.
14. Köbler, G. (2001): *Rechtspolnisch. Deutsch-polnisches und polnisch-deutsches Rechtswörterbuch für jedermann*, Verlag Franz Vahlen, München.
15. Krzysztoforska-Weisswasser, Z. (1998): *Polski słownik terminów i pojęć prawniczych*, Oficyna Wydawnicza Antykwa, Kluczbork.
16. Kubacki, A. D. (w druku): *Podobieństwa i różnice terminologiczne w przekładzie niemieckich i polskich dokumentów z zakresu prawa spadkowego*, [w:] M. Pławski, L. Zieliński (red.): *Rocznik przekładoznawczy. Studia nad teorią, praktyką i dydaktyką przekładu nr 4 (2008)*, Wydawnictwo UMK, Toruń 2008.
17. Pieńkos, J. (1999): *Podstawy juryslingwistyki. Język w prawie – Prawo w języku*, Oficyna Prawnicza Muza SA, Warszawa.
18. Pieńkos, J. (2002): *Polsko-niemiecki słownik prawniczy*, Wydawnictwo Zakamycze, Kraków.
19. PONS. *Słownik dla firm i instytucji niemiecko-polski, polsko-niemiecki*, Wydawnictwo LektorKlett, Warszawa 2004.
20. Sarnecki, P. (1999): *System konstytucyjny Austrii*, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa.
21. *Słownik prawniczy niemiecko-polski*, Białostockie Wydawnictwo Prawnicze Iustitia, Białystok 1995.
22. *Słownik prawniczy polsko-niemiecki*, Polska Akademia Nauk, Instytut Państwa i Prawa, Warszawa 1987.

Internet:

Europejska Sieć Sądownicza ds. Cywilnych i Handlowych / Europäisches Justizielles Netz für Zivil- und Handelssachen – <http://ec.europa.eu/civiljustice> (28.09.2007 r.)